

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سخنانه علی علیه السلام
در بیان سبب

مترجم: مرحوم جواد فاضل

عنوان و نام پدیدآور: سخنان علی علیه السلام از نهج البلاغه، مترجم جواد فاضل.

مشخصات نشر: تهران: پیام بهاران، انتشارات زیارت، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۵۸۰ ص: ۵/۱۴×۵/۱۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۱-۴۲-۰ وضعیت فهرست نویسی: فیبا

عنوان قراردادی: نهج البلاغه. فارسی. برگزیده. Selection. Persian. Nihil-Balaghah.

موضوع: علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- کلمات قصار

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I, ۶۶۱-۶۰۰ -- Quotations

موضوع: علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- خطبه‌ها

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I, ۶۶۱-۶۰۰ -- Public speaking*

موضوع: علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- نامه‌ها

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I, ۶۶۱-۶۰۰ -- Correspondence

سرشناسه: علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. ۶۶۱-۶۰۰، Ali ibn abi-Talib, Imam I

شماره افزوده: فاضل، جواد، ۱۲۹۳-۱۳۴۰، مترجم

رده‌بندی دیوید: ۵۱۵ / ۲۹ رده‌بندی کنگره: ۲۱۳۹۷ ف / ۴۲۸ / ۳۸ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۷۱۰۹۵

سرخانی علی علیه السلام از نهج البلاغه

مترجم..... مرحوم جواد فاضل

چاپ اول..... ۱۳۹۷

صفحه آرای..... <http://taketab.com/cg>

شمارگان..... ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه..... تهران زیراکس

انتشارات
زیارت

TAKETAB.IR

پیام
بهاران

تهران. خیابان جمهوری اسلامی. مابین سعدی
و ظهیر الاسلام. کوچه مظفری. بن بست اول. پلاک ۵

کد پستی: ۱۱۴۶۸۱۳۵۱۳

تلفن: ۳۳۹۳۵۷۰۳ - ۳۳۹۹۸۷۵۲ - ۳۳۹۰۴۹۹۵

موبایل: ۰۹۱۲ ۱۲۲ ۴۸۱۰ - ۰۹۱۰ ۴۴۴ ۶۰۱۰

نمابر: ۳۳۹۵۷۴۶۹

فهرست مطالب

سخن مترجم ۹

بخش نخست

توحید ۱۴

۱۰. ربه با او پنجه افکند، بر خاک مذلت فرو افتد

محمد رسول الله ﷺ ۲۱

قرآن مجید ۲۵

شقشقیه ۲۹

۲۹. شعله‌ای بود که با روختن فرو نشست.

چه شورای عجیب! ۳۱

پیشوا و ملت ۳۴

۳۴. من برخاستم

۳۷. شاه را بر ملت امتیازی نیست.

۴۱. شهبان را شاه پرستان سودی نمی‌رسانند.

۴۳. بدترین مردم در نزد خدا پیشوای ستمکار است.

۴۶. آهن تفتیده

کارگزاران دولت ۴۹

۴۹. ضعیف بینوایان در نظر ما عزیزند و نیرومندان ستمگر ضعیف.

۵۲. دیگری را به جای من انتخاب کنید.

۵۵. پیشوایان را وظائفی ویژه است.

۵۹. دوگمراه کننده یکی به نادانی و دیگری به فریب

۶۲. آیا کافی است که نامم امیر مؤمنان باشد

۶۵. آهسته تر شتر بچران که چراگاه به پایان رسیده است.

- ۶۸ • در انجام وظیفه پرهیزگار باش
- ۷۲ • دنیا دو روز است، روزی با تو و روزی بر تو
- ۷۵ • بومی و بیگانه در پیشگاه خدا یکسانند
- ۷۷ • با ویرانی دین، دنیا را آباد نکنید
- ۷۹ • هم امروز به فکر فردا باش
- ۸۲ عشق
- ۸۳ • فروغ عشق
- ۸۵ • شربت عشق بر شما نوش باد
- ۸۶ ایک عشق در نهج البلاغه
- ۸۹ • بس ما و چه بیان، صیت می‌کنم
- ۹۲ جنگ
- ۹۲ • (پیکار)
- ۹۶ • فرار از جنگ خدا را چشم‌پوشی و رانگین کند
- ۹۸ در حین حمله:
- ۹۸ پرچم:
- ۱۰۰ • این بدبخت با که نبرد می‌کند؟
- ۱۰۲ • در دریای مرگ شنا کنید، تا به ساحل رسیده
- ۱۰۵ اما وظیفه سرباز:
- ۱۰۶ • به نام خدا بسیج کن
- ۱۰۹ • من همه جا در کار سپاه نظارت دارم
- ۱۱۲ اخلاق
- ۱۱۲ • بشر !!؟
- ۱۱۶ • پرهیزگار باشید
- ۱۲۰ • نمازگاه و تجارتخانه بندگان ویژه خدا، دنیا است
- ۱۲۲ • پرهیزگار و نیکوکار باشید

- ۱۲۶ • از دورویان به دور باشید
 ۱۲۸ • موج فتنه را با کشتی آرامش بشکافید
 ۱۳۱ • چه ره گم گشتگانید
 ۱۳۴ • همچون یهودان سرگردانید
 ۱۳۷ • مدار زندگی
 ۱۳۹ • ستمگر را با شمشیر ادب کنید
 ۱۴۱ • و جو کشته ای، گندم نخواهی درود
 ۱۴۴ • آن که ستم می کند کاری بکن
 ۱۴۷ • از خدی بخورید که خاموش مانید
 ۱۵۰ • محکم ترین است آویز
 ۱۵۲ • بهره یزید که در سیاهی نیش فتنه پنهانست؟
 ۱۵۵ • در کار ناتوان، در مزد افزون الملب
 ۱۵۷ • توانگران مردگان متحرکنند
 ۱۶۰ • رستگاری در دو جهان
 ۱۶۲ • ای بندگان خدای، هم به سوی خدا برگردید
 ۱۶۵ • خدا را نمی توان فریب داد
 ۱۶۷ • از تکبر و خودستایی به خدا پناه برید، آن چنانکه خداوند جهان بدو پناهنده می شود

بخش دوم

- ۱۷۶ فرمان به محمد بن ابی بکر
 ۱۸۳ فرمان به مالک اشتر
 ۲۰۵ قاضی باید چنین باشد:
 ۲۳۰ وصیت به امام حسن علیه السلام

بخش سوم

۲۵۲ یکتاپرستی

• ۲۵۲. او بالاتر از اندیشه هاست

• ۲۵۴. در بلندی از همه بالاتر و در نزدیکی از همه محرم تر

• ۲۵۶. همه امید بدو و همه بیم از اوست

۲۵۹ پیامبر صلی الله علیه و آله

• ۲۵۹. بر روان محمد آفرین باد

• ۲۶۱. با روشی نکو هدیه در سرایی ناپسند

• ۲۶۳. از آیه خود باز نمی گشت و بر اراده خویش استوار بود

۲۶۷ فرمان آسمانی

• ۲۶۷. کتب خدا یادگار اوست

۲۶۹ آفرینش

• ۲۶۹. جان خویش را در آید و بدو مقام انسانیت بخشید

۲۷۲ حوادث

• ۲۷۲. همه به جانب خدای بگریه

• ۲۷۴. به خدای سوگند که سرافکنندگان شایسته خواهند خورد

• ۲۷۷. حکومت ویژه خداوند است

• ۲۷۹. حق می گویند و ناحق می خواهند

• ۲۸۱. یا نبرد باید کرد و یا از فرمان خدای سربزنا

• ۲۸۳. بلند نظر بود، ولی به پستی گرایید

• ۲۸۴. وه که چه سبز و شیرین است

• ۲۸۵. همی خواهم که این نه سرشار را زیر فرمان گیرم

• ۲۸۶. شمشیرها را از خون سیراب کنید تا از آب سیراب شوید

• ۲۸۸. ما در زندگی سربازی همچون شما تن آسان نبوده ایم

• ۲۸۹. مردی که گلوبی فراخ دارد

• ۲۹۱. در آینده محکوم به مرگ و ذلت خواهید بود

- ۲۹۵ • چنان باشید که به یک فریاد بیدار شوید
- ۲۹۸ • در سایه درخت بیاسودند و میوه آن تباه ساختند
- ۲۹۹ • وی را دوست می‌داشتم
- ۳۰۰ • به خدا سوگند من از وجدان و شرافت خود چشم نمی‌پوشم
- ۳۰۱ • فرمود که شما را نفرین کنم
- ۳۰۲ • مرگ بر شما باد که به ناروا مرا دروغگو دانید
- ۳۰۴ • هر چه این دست ببندد استوار نمی‌ماند
- ۳۰۶ • آدنه همان را، شما گزارش می‌دهم
- ۳۰۷ • چه پیش آید که همان بشکست
- دلبستگی‌ها ۳۱۰
- ۳۱۰ • چه زود که پرده بردارد
- ۳۱۲ • این جهان همچون سایه سبک و زبره و ناپایدار است
- ۳۱۳ • با هوس جهاد کند و آرزوها را بر غنیمت پندارد
- ۳۱۴ • به خدای پناه می‌بریم و به سوی وی می‌گردیم
- ۳۲۵ • همی خواهیم در صف شهیدان در آییم
- ۳۲۷ • از خویشاوندان چشم می‌پوشید
- ۳۲۹ • طواف کعبه را بر شما واجب کرده اند
- ۳۳۰ • بر قلب عاشق، خواب حرام است
- ۳۳۳ • این لنگه کفش بیش از پیشوایی ارزش دارد
- وارستگی‌ها و پند و اندرز ۳۳۶
- ۳۳۶ • به تو پناه می‌برم
- ۳۳۸ • خداوند! بر من بیخشای
- ۳۳۹ • با سرمایه این جهان آن جهان را تأمین نمایی
- ۳۴۱ • شما افزون از یک لقمه نیستید
- ۳۴۳ • بیماری شما چیست و پزشک شما کیست؟

۳۴۵ • به نام خدا و پشتیبانی ملکوت آسمانها بسیج کنید

۳۴۷ • یاد مرگ مرا از بازی باز می‌دارد

۳۴۹ • آنجا که جوانیش به پیری نگراید و فروغ امیدش خاموش نشود

بخش چهارم

حکمت‌ها ۳۵۲

۳۵۵ • تا مرا از دست نداده‌اید، با من سخن گوید.

نامه‌ها، علی علیه السلام ۴۲۳

بخش پنجم

سخنان علی علیه السلام از نهج البلاغه ۴۴۶

۵۴۰ • پیش از آنکه مرا از دست بدهید هر چه خواهید بپرسید.

حکمت‌ها ۵۶۷

توجه به نهج البلاغه، یادگاری بدیل امام علیه السلام که به عنوان برادر قرآن خوانده می‌شود در حال حاضر بیش از پیش احساس می‌شود. مرحوم جواد فاضل در عصر ظلمت ستم‌شاهی کاری کارستان کرد. در دوران خفقان، که روشنفکران غرب زده کعبه‌امالشان آن سوی مرزها بودند این دانشمند توانا، دست به ترجمه نهج البلاغه با نثری زیبا زد، که تا امروز خواندنی و قابل استفاده است. این نسخه توسط استاد گرامی جناب آقای کردستانی تصحیح و مقابله شد و به همت انتشارات مفید منتشر گردید. بعد از دو بار مطالعه لازم دیدم مجدداً تصحیح و اغلاط آن برطرف شود؛ اینک چاپ جدید آن در اختیار شماست.

مصطفی زمانی وجدانی

سخن مترجم

فصل تابستان من در ده سال پیش به ترجمه سخنان علی علیه السلام از نهج البلاغه گذشت. در تابستان سال ۱۳۲۱، همه روز از ساعت ۳ تا ۹ شب بعد از ظهر ذره کوچکی بودم که کوچکتر از ذره خاک در فروغ آفتاب فکر و سخن علی علیه السلام پرپر می‌زد و مثل پروانه می‌سوختم و در پرواز بودم. به اقیانوس بیکرانی افتادم. بودم که گوهر در سینه و موج بر لب داشت، من دست و پا می‌زدم تا راهی به عمق آب، قُلُوم عمیق بیابم و مشتیی از آنچه در سینه دارد بردارم، تا گنجایش این مشت کوچک چه باشد. شخصیت اقدس و اعلائی علی علیه السلام ارواحناه فداه با بر این قلم ماست. پس از ما نخواهید که در مقدمه این کتاب نام نامی وی را لب لبوریم و از عجز خود در خجلت و حیرت فرو رویم. کتاب مستطاب نهج البلاغه با همه عظمت و اعتلایی که در ادب و فقه و سیاست و علم الاجتماع و حکمت و موعظه دارد، باز هم کتاب فضل علی علیه السلام نیست، کتاب فضل علی علیه السلام در این چند سطر و این چند صفحه نمی‌گنجد. آن سخن‌گویی که این سخن گفت، راست گفت:

کتاب فضل تو را آب بحر کافی نیست

که ترکند سزانگشت و ... به بشمارند؛

این علی علیه السلام از همان رمز ابدی، همان سِرّ مکتوم است که در برابر حقیقت خود، علوم و افکار را خیره کرده و شافعی، امام سنت و شیخ جماعت را در پای جلال و جمال خود به رکوع و سجود داشته است! بنابراین نهج البلاغه هر چه عالی و هر چه عظیم باشد، جز سایه مبهمی از شخصیت شامخ علی علیه السلام نخواهد بود، و مسلم است که این سایه مبهم نمی‌تواند با قدرت یک آینه تمام‌نما ذات علی اعلائی ما را به دنیا نشان بدهد. اما هر چه هست باز هم سایه‌ای از ذات

مقدس او است. این کتاب هرچه در دیوان فضائل امام کریم ما کوچک باشد، برای ما بسیار بزرگ است، زیرا سند مطمئنی است که می‌تواند تا حدود لفظ و لغت گفتار پیشوای عظیم‌الشان ما را برای دنیا ترجمه کند و با بیان بلیغ خود تعالیم عالیہ اسلام را تفسیر فرماید. در گذشته علمای ما علیهم السلام که علاوه بر فقه و تفسیر دستی هم به قلم داشتند، به ترجمه این کتاب پرداختند و آنچه که می‌توانستند نهج البلاغه را از لغت عربی به فارسی انتقال دادند و به نوبت خود در این جهاد ادبی سعی بلیغ مبذول داشتند (شکر الله فیهم و اعیان الله دین باتهم). اما گذشت روزگار که مبانی ادبیات قدیم را واگون کرده و به درخواست مردم ضرورت دیگری به وجود آورده است، نگذاشت ترجمه‌های قدیم هم‌چنان در دسترس استفاده بماند. اقتضای روزگار این بود که برای آخرین بار این کتاب را به دست ترجمه بیفتد و به آن فارسی که دلخواه عصر حاضر است، ارجح باشد، و مقدر بود که این همای سعادت بر سر من بال بگشاید. زحمت فراوانی است که تا شیواترین مآثر ادبی را به فارسی شیوا برگردانم و تا آنجا که ادبیات فساد شده باشد، و فرهنگ فقیر و ضعیف ما توانایی داشت، از عهده ایفای این وظیفه خیر برآیم. در انجام این خدمت دینی و ادبی و اجتماعی در درجه نخست خداوند تعالی پناه می‌بود و ارواح اطهار ائمه هدی علیهم السلام از ملکوت آسمان‌ها به قلب و قلمم یاری می‌فرستادند و این افاضات سماویہ در زمین تشویق و توجہی بود که خوانندگان عزیز این کتاب در حق من به کار می‌بردند. من نمی‌توانم کمک‌های معنوی شما را فراموش کنم، نمی‌توانم فراموش کنم که مردم هنرپرور و هنر دوست ایران و عراق و مصر و هند و پاکستان و افغانستان و حتی فارسی‌زبانانی که در انگلستان و امریکا و فرانسه اقامت دارند، در این راه دور که به پیش داشتم قدم به قدم همراه من بودند و دم به دم از من و قلمم پشتیبانی و حمایت به خرج دادند تا چهارمین

بخش از سخنان امیرالمؤمنین علی علیه السلام چاپ و منتشر شد، و اکنون برای ششمین بار این کتاب مقدس چاپ و منتشر می‌شود. تکرار چاپ این کتاب و افزونی شماره‌های آن رونق بازاری را نشکست و با اینکه صدها بار به وسیله استودیوی رادیو تهران در جهان پخش شده، باز هم هزاران گوش و هوش آماده‌اند که این سخنان آسمانی را از امواج بشنوند، بشنوند و لذت ببرند، این قندی است که هر چه مکررتر شود شیرین‌تر مزه می‌دهد.

هُوَ الْمِسْكُ مَا كَرَّرَتْهُ يَتَصَوَّغُ

نکند که اصحاب ائمه اطهار علیهم السلام فهای مترجم را بر خودستایی و خویشتن‌آرایی حمل کنند؟ و این خنجر را به حساب «تزکیه نفس» بگذارند؟! نه، اینطور نیست! من ناچیزتر از آنم که نام خود را به میان آورم!! من مترجم ناچیزی بیش نیستم که جرأت کردم و دلی به «ریا» با مشت پرگوهر سراز گرداب به در آوردم. من خاک راهم که بر دامن شاه نشسته‌ام، من همان «گل» بی‌مقدارم که در ده سال پیش به «گل» پیوستم و باطن نشستم و این کمال همنشین است که به من آبرو بخشیده است و گرنه من همان خاکم که هستم». پنجه تولا به دامن علی مرتضی علیه السلام زد و نام ولی اعظم را به زبان آوردم و جهانی را به غوغا و هیاهو افکندم.

بلبل از فیض گل آموخت سخن، ورنه نبود

این همه قول و غزل تعبیه در مفاصل!

به من نفس گرم و سخن شیرین بخشیده و به قلمم افتخار جاوید و شرف سرمد اعطا کرده‌اند.

خدا را، خدای مهربان خود را، شکر می‌گزارم و دست تولا به دامن معصومین علیهم السلام می‌اندازم و از خوانندگان عزیز تمنا می‌کنم که همچنان لطف

۱۲ • سخنان علی علیه السلام از نهج البلاغه

و محبت و تشویق خود را از من دریغ ندارند، تا با تهیه بخش پنجم از سخنان امیرالمؤمنین علی علیه السلام ترجمه کتاب گرامی نهج البلاغه را تکمیل نمایم.

تهران - تیرماه ۱۳۳۰ - جواد فاضل

www.ketab.ir